

2005-09-27

PERSCOMMUNIQUÉ

De financiën van de sociale zekerheid

(Artikel gepubliceerd in het Economisch Tijdschrift van het 3de kwartaal 2005) www.nbb.be

Het beschermen van de bevolking tegen een aantal sociale risico's is één van de voornaamste doelstellingen van de overheid. Zo worden bijvoorbeeld vervangingsinkomens verstrekt in het geval van werkloosheid, ouderdom of arbeidsongeschiktheid, alsook aanvullende inkomens ter compensatie van een gedeelte van de lasten die voortvloeien uit ziekte of de opvoeding van de kinderen. In België wordt die functie van sociale bescherming vooral vervuld door de deelsector van de sociale zekerheid. Die is trouwens de grootste component van de overheidssector, zodat hij een belangrijke invloed uitoefent op het verloop van de overheidsfinanciën.

Het eerste deel van het artikel geeft een algemeen overzicht van de sociale zekerheid. Uit de analyse blijkt dat de sociale zekerheid in de jaren zeventig een zeer forse groei heeft vertoond. In de daaropvolgende periode bleven de totale ontvangsten en uitgaven in procenten bbb, gemiddeld gezien, stabiel. Zo bereikten ze in 2000 ongeveer hetzelfde peil als in 1980. Tijdens die twee decennia werd inzake uitgaven en ontvangsten evenwel een "stop en go"-politiek gevoerd, waarbij periodes van groei en van restrictief beleid elkaar opvolgden. De voorbije jaren werd inzake sociale zekerheid weer, zij het in beperkte mate, een expansieve koers gevoerd. Het artikel toont eveneens aan dat het niveau van de sociale prestaties van de overheid in België hoger ligt dan het Europese gemiddelde. Dat verschil is vooral toe te schrijven aan het relatief hoog peil van de pensioen- en werkloosheidsuitgaven. Tevens wordt het positieve effect van de sociale prestaties op de armoedegradaad aangetoond.

Een diepgaandere analyse van de ontvangsten van de sociale zekerheid komt in het tweede deel van het artikel aan de orde. De forse groei van de sociale zekerheid in de jaren zeventig werd aanvankelijk gefinancierd door hogere dotaties van de federale overheid. Wegens de olopemde begrotingstekorten bespaarde de federale overheid in de jaren tachtig echter sterk op die overdrachten. De sociale bijdragen werden dan weer gedurende die twee decennia via diverse maatregelen geleidelijk verhoogd. Hierdoor was de financieringsstructuur van de sociale zekerheid - het relatieve aandeel van de diverse ontvangstencategorieën - in 1990 nagenoeg gelijk aan die van 1970. Na 1990 bleef de financieringsstructuur vrijwel ongewijzigd. De federale overheid heeft er evenwel voor gekozen de financiering in de vorm van dotaties in toenemende mate te vervangen door een financiering gebaseerd op de verdeling van de door de Schatkist geïnde belastingontvangsten, wat in het officieel jargon wordt omschreven als een alternatieve financiering. In 2004 is er een sterke stijging van de alternatieve financiering van de sociale zekerheid opgetreden. Het artikel vergelijkt ook kort de financiering van het werknemers- en het zelfstandigenstelsel.

Ten slotte onderwerpt het artikel de bestemming van die middelen aan een grondig onderzoek. Zo beschrijft het de algemene ontwikkeling van de uitgaven van de sociale zekerheid in het verleden en de structuurwijzigingen die zijn opgetreden, alsook de vooruitzichten voor de toekomst. Daaruit blijkt dat de structuur van de uitgaven sterk is gewijzigd, onder meer als gevolg van een sterke toename van de uitgaven voor gezondheidszorg. De voornaamste uitgavencategorieën - gezondheidszorg, pensioenen, werkloosheidsuitkeringen, uitkeringen voor loopbaanonderbrekingen en arbeidsduurverminderingen en kinderbijslag - worden eveneens afzonderlijk beschouwd, waarbij aandacht wordt besteed aan de ontwikkeling ervan en die van hun determinanten.

Aangezien de ontvangsten en de uitgaven van de sociale zekerheid tot hiertoe een sterk gelijklopende ontwikkeling hebben vertoond, schommelde het financieringssaldo steeds dicht rond het evenwicht. Momenteel is de sociale-zekerheidssector niet alleen volledig vrij van financiële schulden, maar beschikt hij zelfs over aanzienlijke financiële activa. Het is echter duidelijk dat de vergrijzing van de bevolking een forse opwaartse druk zal uitoefenen op de toekomstige uitgaven voor pensioenen en gezondheidszorg. Die stijging zal maar gedeeltelijk kunnen worden gecompenseerd door de verwachte daling van de

werkloosheidsuitgaven of van de kinderbijslag. Door die ontwikkeling zal de sociale zekerheid in de (nabije) toekomst worden geconfronteerd met een belangrijke financiële uitdaging.